

Kompetensstandard

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö har utvecklats av Trädgårdsnäringsens Centrala Yrkeskommitté (TCYK) i samverkan med Nordiskt Valideringsforum samt yrkeskunniga från ett flertal olika organisationer inom branschen. Den består till sin helhet av 41 sammanhängande moduler, varav 28 är obligatoriska för att erhålla yrkesbevis och 13 är valbara tillägg. Modulerna, som är en beskrivning av vad en individ förväntas förstå, veta och kunna utföra inom ett specifikt avgränsat område, relevanssäkras gällande innehåll vart fjärde år.

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö och dess moduler syftar till att skapa förutsättningar för fördjupad kartläggning, synliggörande och erkännande av strukturerat lärande på arbetsplatsen, validering av befintliga medarbetare, skapande av utbildningar eller andra kompetenshöjande insatser. Målet är att säkerställa kunnande till rätt nivå i målgruppen vid rekrytering, kompetensutveckling och för att uppfylla kvalitetskrav ställda i bland annat upphandlingar. Vidare kan *Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö* öppna upp för samverkan mellan olika aktörer i syfte att utveckla och hitta nya vägar gällande kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö är sedan oktober 2021 inplacerad som en kvalifikation på SeQF-nivå 4 (referensnummer 210003). Vid godkänt resultat i samtliga obligatoriska moduler kan ett **yrkesbevis** erhållas, såväl som **kvalifikationsbeviset**.

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö ingår som ett av flera områden med olika nivåer och inriktningar i **TCYK:s branschvalideringsmodell**. Utifrån syfte, förutsättningar och behov för både verksamhet och individ, väljer man det område och de moduler som är relevanta. Erkännande för uppnått kunnande kan även ges för enskilda moduler.

Maskiner och verktyg	Mark- och växtkunskap	Vegetationsytor		
		Naturmarksarbete enligt plan	Mark-beläggningar	Utrustning och Installationer i utemiljö
Sopmaskin		Arbeta med lie		
Redskapsbärare plog och sandspridare	Botanik	Underhåll av gräsytor		
Redskapsbärare skopa/gafflar	Växtnärlära	Skötsel gräs		
Redskapsbärare vagn	Jordegenskaper	Reparation och underhåll gräs		
Åkbar gräsklippare	Växtbädd och växtplats	Buskar och perenner i växtbädd	Termisk bekämpning ogräs	
Handverktyg	Växtkännedom - buskar	Utplanteringsväxter i kruka/urna, mark	Justering av dagvattenbrunn	
Grästrimmer	Växtkännedom - perenner	Plantering träd	Underhåll och reparation av markbeläggningar	Funktionskontroll av lekustrustning
Lövlås	Växtkännedom - träd	Beskärning buskar	Barmarksskötsel för hand	Underhåll av utrustning i utemiljö
Häcksax	Växtkännedom - ogräs	Ogräsbekämpning och växtskydd	Snö- och halkbekämpning för hand	Skötsel av lekplatser
Gräsklippare	Växtkännedom - utplanteringsväxter	Skötsel och underhåll av naturmark	Skötsel av grussytor	Yttre skötsel och översyn av utemiljö
Styra skötsel – arbetsplanering				

Not. Bilden visar alla moduler som ingår i *Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö*. Ljusblåa fält är valbara moduler, övriga är obligatoriska där de mörkare är gemensamma med "Utemiljö Bas-profilen".

Målgrupp

Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö riktar sig till individer med teoretisk och praktisk erfarenhet och kunnande i yrket med mål att höja kompetensen och uppnå fördjupade kunskaper och färdigheter enligt nivån för yrkesbevis. Individen ska ha en god språknivå för att läsa, skriva, prata och förstå svenska.

Nivå

Varje enskild modul i profilen ligger på nivå 3 och 4. Det ackumulerande och sammantagna kunnandet ger ett kunskapsdjup och en färdighetsnivå motsvarande SeQF-nivå 4. Nivån sätts framför allt utifrån djupet på de kunskaper och färdigheter som behövs samt den självständighet i utförandet av arbetsuppgifterna som krävs.

För nivå 4 innebär det att individen har fördjupade kunskaper inom ett specifikt område, vilket innefattar att välja och använda relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder för att utföra definierade uppgifter inom givna tidsramar. Individen kan ta initiativ, reflektera och organisera och utföra uppgifter självständigt, kritiskt värdera, förhålla sig till och dra slutsatser gällande valet av källor och gemensamma resultat. Individen kan också ta ansvar i samarbete med andra och i viss utsträckning leda och utvärdera andras arbete. Läs gärna mer om SeQF på www.seqf.se.

Relevanssäkring

Branschen gör en årlig översyn av modulerna. Vart fjärde år genomförs en ny relevanssäkringsprocess där en nationell panel ser över och godkänner innehållet. Panelen består av personer från relevanta organisationer och områden till exempel:

- Bransch
- Fackförbund
- Arbetsgivare
- Formell utbildning
- Icke formell utbildning
- Arbetsförmedling
- Forskningsinstitut
- Handledare/bedömare
- Validander

Den senaste granskningen genomfördes 2019-01-17, med representanter från: Akademi Båstad, Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknad och vuxenutbildning Göteborg, Göteborgs stads bostadsaktiebolag, Fastighets, Green Landscaping, Hermods, Bostads AB Poseidon, Svensk Markservice, TCYK, Gröna arbetsgivare, STAF, Kommunal, Sveriges Allmännytt, SKAO samt SKKF.

Validering med OCN-metoden

Lärandet kan genomföras i utbildningsform i olika upplägg, som lärande i arbete eller en kombination av dessa. *Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö* valideras i en formativ process där insamling av underlag för bedömning sker parallellt med lärande i olika former. Bedömning av kunnande utförs av godkända yrkesbedömare från branschen och som kvalitetssäkras genom OCN-metoden. Resultatet av valideringen resulterar i ett intyg för uppnådda moduler i området (som man kan bygga vidare på).

Vissa moduler kan valideras summativt. Det innebär individen kan tillgodoräkna sig kunskaper och färdigheter från tidigare genomförd utbildning som motsvarar *Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö*s bedömningsplan. Det kan till exempel vara ett certifikat eller godkänt betyg från det formella utbildningssystemet.

Innehåll

Nedan beskrivs vilka kunskaper respektive färdigheter som omfattas inom *Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö* i de **28 obligatoriska modulerna**. De har samlats i sex underrubriker för att underlätta läsandet.

	Mark- och växtkunskap		Mark-beläggningar	Utrustning och installationer i utemiljö	Planera och styra
	Botanik	Vegetationsytor			
Maskiner verktyg och redskap	Växtnäringslära	Skötsel gräs			
	Jordegenskaper	Reparation och underhåll gräs			
	Växtbädd och växtplats	Buskar och perenner i växtbädd			
Gräsklippare	Växtkännedom - buskar	Utplanteringsväxter i kruka/urna, mark			
Grästrimmer	Växtkännedom - perenner	Plantering träd			
Häcksax	Växtkännedom - träd	Beskärning buskar	Barmarksskötsel för hand		
Lövläs	Växtkännedom - ogräs	Ogräsbekämpning och växtskydd	Snö- och halk bekämpning för hand	Yttre skötsel och översyn av utemiljö	
Handverktyg, redskap	Växtkännedom - utplanteringsväxter	Skötsel och underhåll av naturmark	Skötsel av grusytor	Skötsel av lekplatser	Styra skötsel - Arbetsplanering

Not. Bilden visar alla obligatoriska moduler som ingår i området. De mörkare fälten är moduler gemensamma med "Utemiljö Bas-profilen"

Handhållna maskiner, verktyg och redskap

Nivå 3

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Redogöra för krav på ansvar och/eller säkerhet som gäller vid arbete med handhållna maskiner.
- Beskriva eventuella risker/skador i arbete med handhållna maskiner, samt vilka krav på skyddsutrustning som ställs.
- Redogöra för vanligast förekommande redskap och verktyg vid städning, plantering och skötsel av träd/buskar/utplanteringsväxter, markbeläggning och fast utrustning i utemiljö.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Utföra daglig tillsyn, underhåll och enklare felsökning av handhållen maskin, såsom gräsklippare, grästrimmer, häcksax och lövläs.
- Välja rätt drivmedel och säkerställa att maskinen är förberedd inför uppgiften.
- Utföra skötsel och underhåll av gräsytor, gräs och höggräs, formklippta häckar samt markbeläggning med handhållna maskiner.

- Använda de vanligaste redskapen och verktygen för städning, plantering och skötsel av träd/buskar/växter, markbeläggning och fast utrustning i utemiljö.
- Utföra arbetsuppgifter med rätt typ av skyddsutrustning, på ett ergonomiskt arbets sätt och ur ett säkerhetsperspektiv för förare och tredje man.

Mark- och växtkunskap

Nivå 3, 4

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Förklara begreppet fotosyntes och ge exempel på faktorer som påverkar processen.
- Redogöra för innebörden av cellandning och morfologi.
- Redogöra för växtens vattenbalans och näringsupptag, samt faktorer som styr och påverkar processen.
- Förklara begreppen makronäringsämnen, pH-värde och kalkning, samt vilken betydelse det har för växter.
- Redogöra för skillnaden mellan organiska och oorganiska gödselmedel och hur de kan påverka miljön.
- Beskriva egenskaper för begreppen jordart, jordmån, mineraljord och humusjord.
- Redogöra för metoder och åtgärder för jordförbättring.
- Beskriva uppkomst och innebörd av jordpackning, samt hur det kan åtgärdas.
- Redogöra för växtplats, växtbädd och dess betydelse för växtens etablering och fortlevnad.
- Identifiera och namnge flera vanliga förekommande buskar, perenner, träd och utplanteringsväxter inom aktuell växtzon, oberoende av säsong.
- Identifiera och namnge flera vanliga förekommande ogräs och beskriva lämplig bekämpningsmetod.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Identifiera behov, krav, åtgärder eller andra påverkansfaktorer som styr den aktuella växtplatsen och växternas förutsättningar att utvecklas väl.

Skötsel och underhåll av vegetationsytor

Nivå 3, 4

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Redogöra för olika typer av gräsytor, hur de ska skötas och underhållas.
- Beskriva olika gödslingsmetoder och frösorter, lämpliga för olika typer av gräsytor.
- Redogöra för plantering och skötsel av växter i växtbädd, kruka/urna eller mark utifrån förutsättningar och behov.
- Redogöra för förutsättningar och placering vid utplantering av träd.

- Beskriva olika metoder, målsättning och säkerhet vid underhållsbeskärning av bruksbuskage.
- Redogöra för olika typer av ogräs, sjukdom eller skadegörare, samt växtskyddsmetoder som kan förebygga eller bekämpa förekomst.
- Redogöra för naturmarkens värde i stadsmiljö ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.
- Identifiera olika typer gräsytor, såsom bruksgräsmatta, prydnadsgräsmatta, högräsmatta och äng.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Värdera gräsytors skick vid besiktning, föreslå och utföra lämpliga åtgärder för underhåll eller reparation.
- Välja rätt typ av behandling, gödselmetod eller frösört vid underhåll och/eller reparation av gräsytor.
- Tolka planteringsritning/instruktion och därefter förbereda, plantera och sköta prydnadsplanteringar, bruksbuskage och utplanteringsväxter i urnor.
- Tillämpa rätt tillvägagångssätt i trädplanteringskedjan; *planering–frakt av träd–utformning av trädgrop– plantering för god förutsättning för etablering–skötsel på kort och lång sikt.*
- Identifiera olika typer av bruksbuskage och utföra beskärning i harmoni med buskens naturliga växtsätt med lämpligt verktyg/redskap.
- Hantera klipp/ris efter beskärning utifrån personlig säkerhet och eventuell risk för spridning av växtsjukdom.
- Identifiera olika typer av ogräs och utföra bekämpning med lämplig teknik.
- Underhålla verktyg/redskap för att undvika slitage och försämrad funktion, samt för att minska spridningsrisk av sjukdom eller skadegörare.
- Identifiera olika typer av sjukdom och skadegörare på utplanteringsväxter, perenn, träd och gräs, samt rapportera vidare.
- Utföra tillsyn och allmän skötsel av naturmark för att skapa en ren och säker miljö för tredje man.

Skötsel av markbeläggningar

Nivå 3, 4

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Redogöra för förekommande metoder, redskap och hjälpmedel vid skötsel av markbeläggningar, såsom manuell barmarkskötsel, bekämpning av ogräs, sopning och skötsel av grus- eller stenmjölsgångar.
- Ge exempel på teknik vid termisk ogräsbekämpning och hur arbetet utförs på ett säkert sätt.
- Redogöra för olika metoder vid manuell snöröjning och halkbekämpning.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Planera skötsel av olika typer av markbeläggning med hänsyn tagen till årstid, säkerhet, yttre påverkan och tredje man.
- Ta ställning till lämplig metod, typ av redskap och hjälpmedel för arbetsuppgiften.
- Utföra ogräsbekämpning på markbeläggning, trappor, murar, kantstöd och grusytor med rätt metod, redskap och hjälpmedel.
- Utföra manuell sopning av markbeläggning vid trappor, murar och andra svåråtkomliga ytor.
- Förbereda för maskinell sopning och hantera sopsandhögar med hänsyn tagen till minimal dammbildning.
- Utföra renhållning och skötsel av grus- och stenmjölsgångar med lämplig metod och med ett dekorativt syfte.
- Utföra manuell snö- och halkbekämpning med rätt metod, redskap och hjälpmedel.
- Arbeta utifrån ett ergonomiskt perspektiv och ställda säkerhetskrav för individen, underlag och tredje man.

Yttre skötsel och rengöring av utrustning och installationer i utemiljö

Nivå 3

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Redogöra för rutiner kring regelbunden översyn och städning av utemiljö.
- Redogöra för metoder och medel för rengöring av utrustning och installationer i utemiljö.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Utföra översyn, rengöring och underhåll av utemiljö, samt utrustning och installationer i utemiljö.
- Utföra översyn, rengöring och städning av lekplats, samt regelbunden rutinmässig säkerhetskontroll av lekplatsområdet.
- Identifiera avvikelser, brister, skador eller skadegörelse, samt rapportera vidare utifrån arbetsplatsens rutiner.

Planera och styra skötsel av utemiljö

Nivå 4

Kunskap

Medarbetaren ska kunna:

- Redogöra för skötselplaner och andra styrdokument som verksamheten utgår ifrån.
- Ge exempel på hur skötselplaner och andra styrdokument underlättar i det dagliga arbetet.
- Identifiera skötselområde på ritning eller karta.

Färdighet

Medarbetaren ska kunna:

- Med utgångspunkt i skötselplaner och andra styrdokument utarbeta arbetsplan utifrån årstid, resursbehov och utrustning.
- Planera och fördela arbetsuppgifter veckovis utifrån säsong, i samarbete med kollegor.
- Genomföra egenkontroll inom ett skötselområde och hantera upptäckta fel.
- Följa arbetsplatsens rutiner för rapportering för besiktning, avrapportering, avvikelser och egenkontroll.

Valbara moduler

Utöver de 28 obligatoriska modulerna följer förteckning över 13 valbara moduler som finns tillgängliga inom området *Skötsel och förvaltning av utemiljö*.

<u>Maskiner och verktyg</u>	Nivå
(1) Åkbar gräsklippare och redskapsbärare med klippaggregat	4
(2) Redskapsbärare med vagn	4
(3) Redskapsbärare med skopa och gafflar	4
(4) Redskapsbärare med plog och sandspridare	4
(5) Sopmaskin – Redskapsbärare med sopaggregat	4
<u>Skötsel och underhåll av vegetationsytor</u>	
(6) Naturmarksarbete enligt plan	3
(7) Arbeta med lie	4
(8) Underhåll av gräsytor	4
<u>Skötsel av markbeläggningar</u>	
(9) Underhåll och reparation av markbeläggning med slitlager av marksten, marktegel och plattor av betong (från YB4)	4
(10) Justering av dagvattenbrunn	2
(11) Termisk bekämpning av ogräs i markbeläggning	4
<u>Skötsel av utrustning och städning av utemiljö</u>	
(12) Underhåll av utrustning i utemiljö	3
(13) Funktionskontroll av lekutrustning	3